

JEROEN WILLEMS HENRI GARCIN WIM OPBROUCK MARTIJN LAKEMEIER

OPENING PANORAMA SPECIAL BERLIN 2013

naar de bestseller van Gerbrand Bakker

BOVEN IS HET STIL

EEN FILM VAN
NANOUK LEOPOLD

persmap

BOVEN IS HET STIL

Een film van Nanouk Leopold

Helmer, een vrijgezelle boer van middelbare leeftijd, leidt een geïsoleerd leven met zijn oude en gebrekkige vader. De dagelijkse komst van melkrijder Johan, een robuuste man van Helmers leeftijd, is een lichtpuntje in zijn bestaan. Op een dag besluit Helmer het woonhuis op te gaan knappen. Hij bestelt een modern tweepersoonsbed en verhuist zijn vader naar boven. Als er dan ook nog een jonge knecht op de boerderij komt werken, lijkt Helmers leven voor goed te gaan veranderen.

BOVEN IS HET STIL is de verfilming van de gelijknamige bestseller van Gerbrand Bakker. De roman won verschillende nationale en internationale prijzen en inmiddels verschenen er in meer dan twintig landen vertalingen van de roman.

distributie

Land: Nederland
Jaar: 2013
Genre: drama
Releasedatum: 25 april 2013
Distributie: Cinéart

Meer informatie over de film:

Cinéart Nederland
Janneke De Jong
Herengracht 328 III
1016 CE Amsterdam
Tel: +31 (0)20 5308840
Email: janneke@cinart.nl
www.cinart.nl

Meer informatie over het boek

Uitgeverij Cossee
Eva Bouman
Kerkstraat 361
1017 HW Amsterdam
Tel: +31 (0)20 5289911
Email: bouman@cossee.com
www.cossee.com

Persmap en foto's staan op:

www.cinart.nl
Persrubriek
inlog: cineart
wachtwoord: film

cast & crew

Helmer	JEROEN WILLEMS
Vader	HENRI GARCIN
Melkrijder	WIM OPBROUCK
Henk	MARTIJN LAKEMEIER
Ada	LIES VISSCHEDIJK
Regie en scenario	NANOUC LEOPOLD
Producenten	STIENETTE BOSKLOPPER CIRCE FILMS ELS VANDEVORST N279 ENTERTAINMENT
Co-producenten	JOOST DE WOLF VPRO TELEVISIE HERBERT SCHWERING COIN FILM GMBH
Director of Photography	FRANK VAN DEN EEDEN
Production Design	ELSJE DE BRUIJN
Opnameleider	EDDY STEVESYNS
Editor	KATHARINA WARTENA
Componist	PAUL M. VAN BRUGGE
Sound design	ANDREAS HILDEBRANDT
Casting	JANUSZ GOSSCHALK HARM VAN DER SANDEN KEMNA CASTING
Kostuum	MANON BLOM UTE PAFFENDORF
Make-up	HEIKE ERSFELD
Postproductie coördinator	MAARTEN DE GRAAF
Senior producer VPRO	PITA DE LEEUW
Uitvoerend producent	ADA GOOSSENS
Budget controller	FRANK KLEIN

De film kreeg steun van het Nederlands Film Fonds, CoBO-fonds, Filmstiftung NRW, MEDIA Slate Funding en Eurimages. De wereldrechten liggen bij Film Distribution te Parijs.

BOVEN IS HET STIL is geproduceerd door Two Donkeys BV, een samenwerkingverband tussen Circe Films en N279 Entertainment, in coproductie met de VPRO in Nederland en COIN Film in Duitsland. Stienette Bosklopper en Els Vandevorst zijn de producenten. www.circe.nl en www.N279entertainment.com

directors statement

Helmer is begin vijftig. Hij is mooi, met een krachtig lichaam. Maar hij ziet de tekenen van de ouderdom op zijn lichaam. Zijn vader is in de tachtig. Zijn kracht is verdwenen. Zijn lichaam doet niet meer wat het moet doen. Zo ziet de toekomst eruit. Als Helmer iets wil veranderen aan zijn leven, dan moet hij het nu doen.

Helmer brengt zijn vader naar boven. Zijn vader zal sterven. Omdat Helmer zich in zijn ware aard aan de wereld zal laten zien. Helmer is homoseksueel. Hij heeft dit voor iedereen verzwegen, ook voor zichzelf. Helmer weet dat zijn vader zal sterven, zoals ook zijn dode tweelingbroer nog een keer moet sterven, om Helmer te bevrijden van zijn juk. Het juk van de tweelingbroer die in alles beter was dan Helmer. Een betere man. Een echte man.

Helmer en zijn vader hebben een wrange, koude relatie, die zich door het verhaal heen ontwikkelt tot een vorm van wederzijds begrip, acceptatie. Na de dood is er ruimte voor liefde.

Het lichamelijke is een belangrijk ingrediënt van de film. De oude vader ten opzichte van de zoon op leeftijd, en later de zoon op leeftijd ten opzichte van de jonge jongen. De zoon wast zijn vader, moet hem de trap af tillen, de lichamen dicht bij elkaar, tegen wil en dank. De zoon die naar zichzelf kijkt in de badkamer, in de spiegel, hij bekijkt zijn lichaam. De zoon die de melkrijder begluurt, die kijkt naar het lichaam van een andere man, een man van zijn eigen leeftijd. En dan de komst van de jeugd. Henk laat naar zich kijken, expres. Zijn jonge lichaam doet denken aan andere tijden, aan vroeger. Pas als Helmer Henk ziet weet hij hoe oud hij werkelijk is.

De kleine donkere kamer van vader staat voor de kamer van de dood, het einde. Een groot, bruin tweepersoonsbed uit een andere tijd. Een raam, de gordijnen gesloten. De beklemmende stilte. Vader zal niet meer levend uit deze kamer komen. Helmer ziet hoe het is om hier te liggen, om te eindigen. De adem van vader is hoorbaar, tot hij ontsnapt en het voorbij is. Na de dood van vader is Helmer alleen in deze kamer.

'Boven is het stil' is een verhaal over een man die zichzelf bevrijdt. Hij bevrijdt zich van het ingesleten beeld van hemzelf. Hoe zijn vader hem ziet, hoe de wereld hem ziet, hoe hij zichzelf ziet, het zal allemaal veranderen. Helmer moet zichzelf opnieuw uitvinden, om te zien wie hij altijd al was.

Motivatie

BOVEN IS HET STIL vind ik een erg mooi boek. Dit is de eerste keer dat ik een film heb gemaakt naar aanleiding van een boek. De belangrijkste reden was natuurlijk omdat het een goed verhaal is. Ik wil mij ontwikkelen als filmmaker en ik denk dat het adapteren van een roman een zeer vruchtbare les is.

Een andere belangrijke reden was dat ik erg graag een keer een film wilde maken over een man. Na vier films op een rij over vrouwen voelde ik dat de tijd rijp was voor een ander onderwerp. Wederom ben ik in deze dankbaar voor de steun van een bestaand verhaal, ik doe het voorzichtig aan.

Visuele stijl

Mijn vorige films GUERNSEY, WOLFSBERGEN EN BROWNIAN MOVEMENT horen qua stijl bij elkaar. Na BROWNIAN MOVEMENT had ik het idee dat ik iets had afgerond. Een visuele zoektocht waarbij vaste camera standpunten, totaalshots en lang aangehouden beelden de vertelstijl bepalen. Ik had de behoefte mijzelf in het diepe te gooien en nieuwe visuele weg in te slaan.

BOVEN IS HET STIL is geheel uit de hand gedraaid, alles los. We hebben nauwelijks gerepeteerd, dit ook in tegenstelling tot mijn vorige films. Dit was mede uit tijdnood geboren, maar ik vond het een goed idee om dit als inhoudelijk middel in te zetten bij het draaien. Ik draaide ook voor het eerst digitaal. Dit levert veel vrijheid op omdat digitale camera's zo lichtgevoelig zijn. Zo konden we vaak in een set 360 graden rond draaien, wat betekent dat je in het shot alle kanten op kan filmen. Een 'take' was meestal 'een kaartje' van 10 minuten, waarin we veel verschillende dingen konden uitproberen zonder te stoppen. De vrijheid die deze manier van draaien oplevert is enorm. Je kunt scenes 'doorspelen' waar het in het script ophoudt, je kunt tekst binnen dezelfde take nog een keer hernemen, etc.

De vorm is anders, maar het team waarmee ik deze film gemaakt heb is vrijwel hetzelfde gebleven. Frank van den Eeden als cameraman, de artdirection van Elsje de Bruijn, de montage van Katharina Wartena, sound design van Andreas Hildebrandt. Ik wist dat de mensen met wie ik dit avontuur aanging hetzelfde denken over film als ik. En dat is eigenlijk het enige wat je hebt als instrument, je intuïtie, wat jij denkt dat een scene, een beeld, een locatie, een schnitt of een geluid interessant maakt.

De cast was nieuw. Jeroen Willems, Henri Garcin, Wim Opbrouck, Martijn Lakemeier en Lies Visschedijk. Het zijn allemaal hele goede acteurs. Als je op zo'n improviserende manier wilt werken heb je dat ook nodig. Ik had maar weinig woorden nodig om duidelijk te maken hoe ik het wilde hebben. En ze hebben ook allemaal zelf veel aangedragen als het gaat om het bouwen van het karakter. Bijvoorbeeld door een manier van lopen, of door middel van kledingsuggesties, het verzinnen van een backstory.

Jeroen Willems heeft een prachtige rol neergezet. Hij was een inspirerend mens en een groot acteur. Ik vind het vreselijk dat ik hem pas zo laat 'ontdekt' heb, want ik had graag nog vele films met hem gemaakt.

Het boek

Ik was gevraagd door Stienette Bosklopper en Els Vandevorst om een scenario te schrijven van BOVEN IS HET STIL. Ik wilde dit wel proberen, ik had nog nooit een boek bewerkt tot scenario. Het idee was dat iemand anders het zou gaan regisseren. Het enige wat ik er eng aan vond was: wat nou als ik er verliefd op word als ik het schrijf? Ik wilde de mogelijkheid hebben om het eventueel zelf te regisseren. Maar eigenlijk ging niemand er vanuit dat ik dit zou gaan doen, ikzelf ook niet. En toen werd ik verliefd.

Voordat ik het scenario kon schrijven heb ik het boek een halfjaar niet aangeraakt. Ik had het gelezen en vond het prachtig. Maar ik wist dat als ik het wilde ombouwen tot een filmscenario ik er in moest snijden. En dat durfde ik niet meteen. Want dan moet je het 'je eigen' maken. Maar 't was niet van mij.

Gerbrand Bakker heeft mij volledig vrij gelaten in het bewerken van zijn boek. Hij zei dat zijn boek al af was en dat ik maar moest zien hoe ik daar een film van ging maken. Hij heeft wel alle versies van het scenario gelezen, soms met hilarische misverstanden: "Geert? Wie is nou weer Geert?" (Dit is de broer van Helmer, die heet in het boek Henk, net als de knecht, maar in film is het best onhandig als iedereen Henk heet).

Er zijn veel verhaallijnen uit het boek verdwenen. Het is eigenlijk meer alsof je 'in' het boek zit, in de wereld van Helmer, hoe dat voelt. Ik wilde dicht bij hem komen en vanuit hem de wereld bekijken. In een film kun je eigenlijk veel minder vertellen dan in een boek heb ik gemerkt. Of in ieder geval als je het doet zoals ik. Maar dat wat je vertelt kan je wel invoelbaar maken, door het in beelden en geluiden te vertalen. Een bewegend gordijn, een hand op een deken, een draaiende wasmachine: dat is voor mij de wereld van Helmer.

Ik vind het een eer dat ik dit boek heb mogen verfilmen. En dat ik van alles heb mogen leren over pinken, mestinstallaties, melktanks en mannen. Wat zijn ze mooi.

Nanouk Leopold,
Rotterdam januari 2013

toelichting producenten

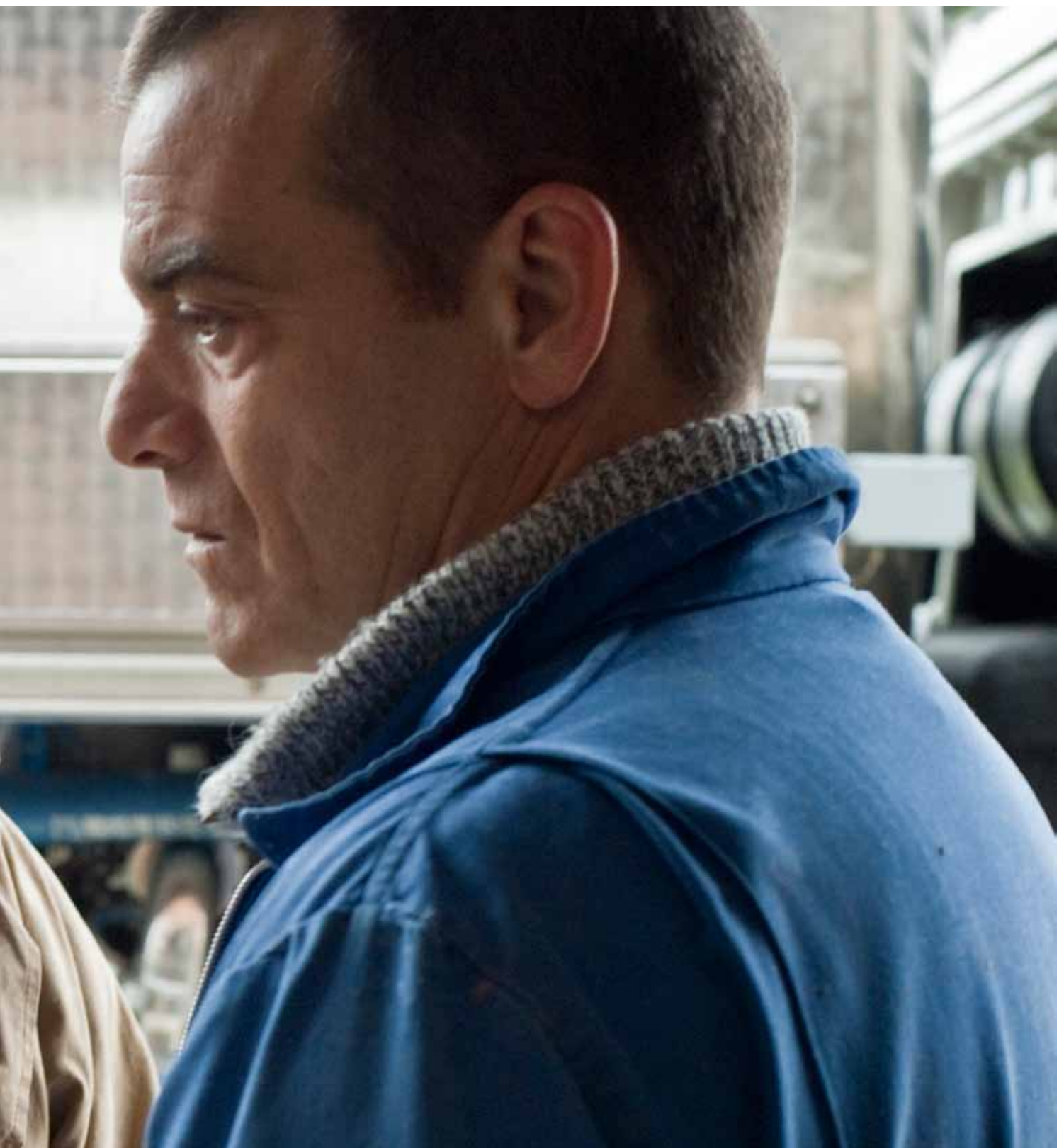
Nanouk Leopold slaat met *Boven is het Stil* een nieuwe richting in. Voor het eerste maakt ze een film die niet gebaseerd is op een eigen, origineel scenario, maar bewerkte ze een roman van een Nederlandse schrijver. Daarmee koos ze ook voor een mannelijke hoofdrol, terwijl zij voorheen vooral bekend stond om drama verteld vanuit het vrouwelijk perspectief. Sterker nog, *Boven is het Stil* laat vier grote mannenrollen zien, die schitterend worden vertolkt door Jeroen Willems, Martijn Lakemeier, Henri Garcin en Wim Opbrouck. Het verhaal speelt zich niet ditmaal niet af in de gegoede middenklasse, maar onder boerenmensen.

Ook stilistisch heeft Nanouk Leopold naar vernieuwing gezocht. De film heeft een zeer beweeglijke cameravoering (Frank van den Eeden) en werkt met veel close-ups. Voor het eerst werkte ze ook met een filmscore, gecomponeerd door Paul M. van Brugge.

Stienette Bosklopper & Els Vandevorst
namens Circe Films & N279 Entertainment

scenario en regie

Nanouk Leopold

Nanouk Leopold studeerde in 1992 af aan de Academie van Beeldende Kunsten te Rotterdam. In 1998 voltooide ze de Nederlandse Film en Televisie Academie. Haar eindexamenfilm WEEKEND won de Tuschinski Award op het Nederlands Film Festival. In 2000 schreef en regisseerde ze haar eerste lange speelfilm, ÎLES FLOTTANTES. De film werd geselecteerd voor de VPRO Tiger Award Competitie van het Internationaal Film Festival Rotterdam en ontving de Prijs van de Stad Utrecht. Haar tweede speelfilm GUERNSEY werd geselecteerd voor het Filmfestival van Cannes in de sectie Quinzaine des Réalisateurs. De film kreeg zes nominaties op het Nederlands Film Festival en won twee Gouden Kalveren (voor Beste Regie en Beste Actrice) en de Prijs van de Nederlandse Filmkritiek. De film werd ook verkozen tot beste film van het jaar. Haar volgende film WOLFSBERGEN ging in première in de Forum sectie van de Berlinale en won twee Gouden Kalveren. BROWNIAN MOVEMENT beleefde zijn wereldpremière tijdens het Toronto International Film Festival in de Visions sectie en werd geselecteerd voor het Forumprogramma van de Berlinale in 2011. De film werd genomineerd voor zes Gouden Kalveren op het Nederlands Filmfestival 2011 en won voor Beste Regie en Beste Scenario.

Filmografie

2010 BROWNIAN MOVEMENT

Feature, for Circe Films, 100 min. 35mm
Toronto International Film Festival 2010

2007 WOLFSBERGEN

Lange speelfilm, producent Circe Films, 93 min. 35mm
International Forum of New Cinema, Berlinale 2007 (Special mention Caligari Film Prize)
Toronto International Film Festival 2007
Winnaar van Gouden Kalveren op het Nederlands Film Festival 2007 (Camera, Beste mannelijke bijrol)
Overige film festivals in 2007: Pusan International Film Festival, International Women's Film Festival Dortmund, IndieLisboa - Lisbon International Independent Film Festival, Sydney Film Festival, Durban International Film Festival, Auckland and Wellington International Film Festival, Era Nowy Horyzonty, Melbourne International Film Festival, Espoo Cine International Film Festival, Copenhagen International Film Festival, Chicago International Film Festival, London International Film Festival, Viennale Film Festival, Denver Film Festival, Marrakech International film festival.
Festival in 2008: Goteborg International film festival

2005 GUERNSEY

Lange speelfilms, producent Circe Films, 92 min. 35mm

Quinzaine des Réalisateurs, Cannes 2005

Winaar van 2 Gouden Kalveren (Regie, Beste Actrice) en de Prijs van de Nederlandse Filmkritiek voor Beste Nederlandse Film van het jaar op het Nederlands Film Festival 2005.

Overige film festivals in 2005: Brussels, Jerusalem, Hamburg, Esonne, Pusan, Chicago, Mill Valley, the Hamptons, Denver, Budapest

Festivals in 2006: Cairo/Alexandrie, Women with Vision, Mar del Plata, Cleveland, Bucharest, Sonoma Valley Film Society, Crossing Europe Linz, European Film Festival, Poland, Alba Regia winner of the Golden Orb), Museum of the Moving Image New York, Yerevan, Facets Chicago, Melbourne, Edinburgh, Beiroet

2002 LA GRANDE GUERRE

TV-adaptatie van theaterstuk van by Hotel Modern, producent AGAT Film/Arte, 50 min.

2000 ÎLES FLOTTANTES

Lange speelfilm, producent Circe Films, 85 min. 35mm

Gelecteerd voor de Tiger Award Competition IFF Rotterdam 2001

Winnaar van de Filmprijs van de stad Utrecht, 2001

Genomineerd voor de prijs van de Nederlandse Filmkritiek 2001, Utrecht

Winnaar van de J. Jordaan Prijs van het Amsterdams Fonds voor de Kunst (2002)

Overige film festivals: Karlovy Vary, Flanders, Cairo, Bergen, Kiev, Sao Paulo Mostra, Pusan, Stockholm

1999 MAX LUPA

TV film, producent VPRO television, 45 min., Beta sp shot on 16mm

1998 WEEKEND

Eindexamenfilm, 16mm, 27 min.

Tuschinski Award voor beste eindexamenfilm op het Nederlands Film Festival 1998

Kodak Award op Munich Film Festival

Overige film festivals o.a. Bologna International Student Film Festival

de producenten

Stienette Bosklopper

Stienette Bosklopper (co)produceerde met haar bedrijf Circe Films meer dan 15 lange speelfilms en werkt samen met getalenteerde regisseurs als Nanouk Leopold, Eugenie Jansen, Sacha Polak, Esther Rots en Martijn Maria Smits. Circe's producties zijn bijna zonder uitzondering geselecteerd voor de festivals als Cannes, Venetië en Berlijn en wonnen vele Gouden Kalveren. Stienette Bosklopper was voorzitter van de producentenvereniging NVS en is momenteel bestuurslid van het Mediafonds. Tevens schreef ze samen met Carolien Croon het boek *De filmproducent. Handboek voor de praktijk*.

Els Vandevorst

N279 Entertainment is het Nederlandse filmproductiehuis van producent Els Vandevorst en regisseur Martin Koolhoven. De eerste keer dat Els en Martin samenwerkte, was tijdens de film *HET ZUIDEN*, die verschillende nationale en internationale prijzen won. Hierna maakten zij de kaskraker *OORLOGSWINTER* waarmee zij vele nationale en internationale prijzen wonnen, waarna de film in veel landen werd uitgebracht (waaronder een succesvolle release in de Verenigde Staten). Els Vandevorst produceerde eerder (binnen Isabella Films) ook films van Lars von Trier, Thomas Vinterberg, Aleksaner Sokurov, Stijn Coninx, Ineke Smits, Agnes Kocsis en Christophe van Rompaey. Momenteel werkt N279 Entertainment aan meerdere films, waaronder het Engelstalige debuut van Martin Koolhoven en de nieuwe film van Oscarwinnaar Mike van Diem.

Jeroen Willems (Helmer)

Jeroen Willems (°1962) heeft in veel succesvolle films gespeeld waaronder *Ocean's Twelve* (°2004) en *Simon* (°2004). In *Simon* vertolkte hij de rol van de huisarts. De Zwitserse film *Songs of Love and Hate* (°2009) beleefde zijn Nederlandse première tijdens het Internationaal Filmfestival Rotterdam. Eind 2009 speelde hij in *Komt een vrouw bij de dokter*. Als acteur is hij vaak geprezen. In 2001 ontving Willems zijn tweede Gouden Kalf-nominatie voor beste acteur voor zijn rol in de speelfilm *Nynke* (°2001). (de eerste nominatie was in 1998 voor een televisie film *Zaanse Nachten*). In 2010 ontving Willems een Gouden Kalf voor "beste mannelijke bijrol" voor zijn rol als Claus in *Majesteit* (°2010). In 2012 ontving Willems een tweede Gouden Kalf, die keer "beste acteur in een televisie drama" voor zijn rol in de tv-serie *Cop vs. Killer*. Tevens was hij 'gast van het jaar' op het Nederlands Film Festival 2012.

Henri Garcin (Vader)

Henri Garcin (1929) is een Belgische acteur die sinds 1949 in Parijs woont. In Nederland acteerde hij in films van Alex van Warmerdam (*Abel*, *De Noorderlingen*, *De Jurk*, *Grimm*). De laatste jaren speelde hij in diverse internationale producties als *My Best Friend* (°2006), *Sweet Mud* (°2006) en *The Pink Panther* (°2006) en *Ca se Soigne* (°2008).

Martijn Lakemeier (Henk)

Martijn Lakemeier maakte op 14-jarige leeftijd zijn filmdebuut in de speelfilm Oorlogswinter (°2008), naar het gelijknamige boek van Jan Terlouw. In die film speelde hij de hoofdrol van Michiel van Beusekom. De film werd geregisseerd door Martin Koolhoven en was een van de succesvolste films van 2008. Er kwamen bijna een miljoen bezoekers naar de film. Voor de rol van Michiel ontving hij op 15-jarige leeftijd de Rembrandt Award voor Beste Nederlandse Acteur. In 2009 won hij op het Nederlands Film Festival in Utrecht het Gouden Kalf voor beste acteur. Lakemeier is de jongste winnaar van deze prijs ooit. In 2009 was hij te zien als Mees in de bioscoopfilm Lover of loser van regisseur Dave Schram, gebaseerd op het gelijknamige boek van Carry Slee. In 2010 speelde Lakemeier een kleine bijrol in de Nederlandse film Sonny Boy van regisseur Maria Peters. Hij speelt één van de hoofdrollen in de nieuwe Nederlandse dramaserie De geheimen van Barslet. De film Dagen van gras, deel 6 in de serie One Night Stand van 2011, liet hem in de hoofdrol zien.

Wim Opbrouck (de Melkrijder Johan)

Wim Opbrouck (1969) is een Vlaams acteur en zanger. Als acteur was hij verbonden aan de Blauwe Maandag Compagnie, Toneelhuis en NTGent. In 1997 blonk hij uit als acteur in de 12 uur durende theatermarathon Ten oorlog van Tom Lanoye. Bij het grote publiek verwierf hij bekendheid door zijn optredens in diverse televisieprogramma's, de reisdocumentaire De bende van Wim en de tv-series Windkracht 10 en In de gloria. Sinds 2010 is hij artistiek leider van NTGent, in samenwerking met zakelijk leider Kurt Melens. Hierdoor kan hij deze functie combineren met zijn acteerschap. Hij heeft de afgelopen jaren gespeeld in Frits and Freddy en Odd one out (°2010) en Isabelle en Madonna's Pig (°2011).

Lies Visschedijk (Ada)

Lies Visschedijk studeerde een jaar aan de Toneelschool Utrecht (1993-'94) en vervolgens (1994-1998) aan de Toneelschool Amsterdam, met o.a. als jaargenoten Rop Verheijen, Marcel Ott, Peggy-Jane de Schepper, Sandra Mattie en Vincent Croiset. Visschedijk speelt sindsdien in stukken van onder meer de theatergroepen De Ploeg, Toneelgroep Oostpool, het Noord Nederlands Toneel, Artemis en Orkater, en op De Parade. In 2004 richtte Visschedijk met Marije Gubbels en Ilse Warringa een eigen toneelgroep Bloody Mary op. Tegelijkertijd was ze te zien in verschillende films, vaak in kleine rollen: FL 19,99 (°1998) als Ilse Maas, Madelief, krassen in het tafelblad van datzelfde jaar als oppas Mieke en in 2007 als Alicia in de succesvolle komische film Alles is Liefde, waarin ze de tegenspeelster is van Michiel Romeyn; voor deze rol werd ze genomineerd voor het Gouden Kalf voor de beste vrouwelijke bijrol. Sinds eind 2008 was ze ook te zien in de komische RTL4-serie Gooische Vrouwen. In 2011 volgde de gelijknamige film, die de meest succesvolle Nederlandse film in 25 jaar werd.

Frank van den Eeden - Director of Photography

Frank van den Eeden werkte als D.O.P. aan verschillende films zoals *SOMEONE ELSE'S HAPPINESS* (2005), *UNSPOKEN* (2008), *DOSSIER K.* (2009) and recentelijk *KID* (2012). Ook filmde hij vele korte films, commercials, muziekvideo's en televisieseries. De korte film *TANGHI ARGENTINI* (2006) werd genomineerd voor een Oscar. *BOVEN IS HET STIL* (2013) is zijn tweede samenwerking met Nanouk Leopold, in 2010 werkten ze samen aan *BROWNIAN MOVEMENT*.

Elsje de Bruijn - Production design

Elsje de Bruijn werkt al lange tijd samen met Nanouk Leopold en deed de production design van *GUERNSEY* (2005), *WOLFSBERGEN* (2007), *BROWNIAN MOVEMENT* (2010) and *BOVEN IS HET STIL* (2013).

Ze deed ook de production design voor onder andere *TBS* (2008), *LEPEL* (2004), *HEMEL* (2012) en

A LONG STORY (2013). Voor *TBS* won ze in 2008 een Gouden Kalf en in 2010 was ze genomineerd voor een Gouden Kalf voor *BROWNIAN MOVEMENT* (2010). Tevens werkt ze samen met kunstenaar Arnout Mik.

Katharina Wartena – Editor

Katharina Wartena studeerde aan de Nederlandse Film en Televisie Academie in de richting montage en studeerde af in 1996. Katharina is al vanaf haar eerste film Nanouks vaste editor. *BOVEN IS HET STIL* is hun vijfde lange speelfilm. Katharina deed ook de montage van verschillende documentaires, waaronder een aantal films van regisseur Klaartje Quirijns. Tevens monteerde ze de speelfilm *SCHLAFKRANKHEIT* (2011) die in 2011 genomineerd werd voor een Gouden Beer op het filmfestival van Berlijn en de Zilveren Beer voor Beste Regisseur won.

Paul M. van Brugge – Componist

Paul M. van Brugge studeerde compositie aan het Rotterdams Conservatorium en studeerde in 1996 cum laude af. Hij schreef concertante muziek in opdracht van diverse ensembles en geeft sinds 1997 les in compositie en arrangeren aan het Rotterdams Conservatorium. Paul M. van Brugge componeert filmmuziek sinds 1986. He componeerde voor verschillende films, waaronder *EL AMOR ES UNA MUJER GORDA* (1986), *HET ZUIDEN* (2003), *VALENTÍN* (2002) en *DE UITVERKORENE* (2006). In 2005 won hij een Gouden Kalf voor Beste Muziek voor de film *ALIAS KURBAN SAÏD* (2004). Tevens won hij in 2004 de Condor de Plata voor de score van *VALENTÍN*.

het boek

Schrijver Gerbrand Bakker

Gerbrand Bakker (Wieringerwaard, 1962) is schrijver en hovenier. Zijn debuut *Boven is het stil* (2006) is vele malen bekroond (onder andere met de IMPAC Dublin Literary Award 2010) en is inmiddels aan meer dan twintig landen verkocht, ook is er een toneelbewerking van gemaakt. Zijn tweede roman *Juni* (2009) verscheen in Duitse, Deense en Franse vertaling en zijn meest recente roman *De omweg* (2010) stond op de shortlist voor de Libris Literatuurprijs. Daarvan zijn inmiddels ook de Engelse en Duitse vertalingen verschenen. Verder verschenen bij Uitgeverij Cossee de novelle *Perenbomen bloeien wit* (2007), het dierendagboek *Ezel, schaap en tureluur* (2009) en het *Winterboek* (2011) vol verhalen, recepten en gedichten.

Over het boek

Boven is het stil is een loflied op de schoonheid van de natuur. Maar in de uitgestrektheid van deze natuur kan men snel in zijn eenzaamheid verdrinken. Daarom is het verhaal van Helmer, boer tegen wil en dank, ook het verhaal van een knagende hunkering naar het onbekende.

Synopsis van het boek:

Helmer doet zijn vader naar boven; het is tijd om schoon schip te maken. Hij haalt de woonkamer en de voormalige ouderlijke slaapkamer leeg, schildert de boel en koopt nieuwe spullen. Ooit had hij een tweelingbroer, Henk, de lieveling van zijn vader, degene die de boerderij zou overnemen. Maar van de ene op de andere dag werd Helmer tot opvolger gebombardéerd, door vader uit de stad gehaald en onder de koeien gezet. In het drassige laagland, met alleen het snuiven van de koeien en het gemekker van de schapen die de stilte nu en dan doorbreken, verzorgt hij de dieren en zijn oude vader.

Als de buurman naar Denemarken emigreert, komt Helmer vooralsnog niet verder dan fantaseren over een andere toekomst, misschien in een ander land. Een onverwachte brief en een even onverwacht bezoek maken dat hij zich niet langer kan verstoppen voor de wereld en voor zichzelf.

Boven is het stil is een magistraal debuut en een beeldend en ontroerend portret van een man temidden van de oer-Hollandse elementen.

Recensies van het boek

'Het boek is van de eerste tot de laatste bladzijde overtuigend. De lezer wordt met een opvallend meesterschap het verhaal ingezogen. Het is prachtig geschreven, ingetogen en helder, met talloze details over het dagelijkse boerenleven op het koude vochtige Nederlandse platteland. De auteur blinkt uit in dialogen, en terwijl Helmer overal in zijn omgeving veranderingen begint aan te brengen, komt zijn innerlijke stem als verteller perfect tot leven.'

Uit het juryrapport van de international IMPAC Dublin Literary Award 2010

'Bakkers fenomenale debuut is één van die zeldzame en uitzonderlijke romans, die iedereen moet lezen.' - *Irish Times*

'Sinds Gerbrand Bakker ben ik de op één na beste schrijver van Nederland.' - Tommy Wieringa

'Boven is het stil is niet alleen een prachtige titel, het is ook een prachtig romandebuut. De lezer wordt niet onderschat, Bakker vertrouwt erop dat die ook zonder veel bijvoeglijke naamwoorden of andersoortige toelichting de onderliggende emoties wel zal begrijpen. En dat klopt.' - *de Volkskrant*

'Het mooie aan Boven is het Stil is dat Bakker onderhuidse gevoelens niet expliciet beschrijft, hij laat veel

onzegd en ook dat maakt de roman sterk. Subtiliteit in plaats van uitleggerigheid.' - Het Parool

'Met dit schijnbaar karige proza dat het verdomt alles aan ons uit te leggen, slaagt de schrijver erin zijn niet geringe doel te bereiken. Eenzaamheid tonen, gewooneheid ongewoon maken, isolement in taal onderbrengen.' - Kees 't Hart in De Groene Amsterdammer

'Vóór alles is hij een begenadigd stilist. De dialogen zijn voorbeeldig, en de natuurbeschrijvingen hebben Nescio-achtige allure. In lang niet zo'n oer-Hollandse roman met zo veel genoeg gelezen.' - Trouw

'Bakker schrijft natuurlijke, droogkomische dialogen en weet zonder omhaal van woorden perfect de sfeer van een schaatstocht op het meer, een ernstig gesprek aan de keukentafel of een wandeling door de wei op te roepen.' - NRC Handelsblad

'Een buitengewoon ontroerend boek, waarin, onuitgesproken, heel veel levenswijsheid en poëzie wordt opgeroepen. Dat gebeurt op meeslepende wijze. Want de onderhuidse spanning die al in de eerste zin van Boven is het stil wordt opgeroepen, wordt tot en met de laatste zin volgehouden. Dat mag gerust een stilistisch wondertje worden genoemd.' - Dagblad van het Noorden

'Gerbrand Bakker levert met zijn eerste roman voor volwassenen een bovengemiddeld debuut af, verpakt in een wonderschone kaft.' - De Telegraaf

'De natuur is bijna een personage op zich. Knap debuut, wars van alle trends.' - Gazet van Antwerpen

'De eerste honderd bladzijden van Boven is het stil zijn arm aan dialoog. Gerbrand Bakker schildert het leven van Helmer. Hij doet dat op genadeloze wijze: niet met penseel op doek, maar met nagels op een schoolbord. Boven is het stil is een oerklassiek, maar aangrijpend en mooi boek. Het bijtende begin, de subtiele charme van het midden en het voorzichtig-wrange einde deze lezer heeft van cover tot cover van deze roman genoten.' - Marc Cloostermans in De Standaard

'Boven is het stil plays with the milieu, form and characters of the traditional Dutch novel, and with tenderness as well as laconic humour shows what unexpected life it still contains.' - John Coetzee

'I found The Twin, by Gerbrand Bakker, sitting on a coffee table at a writers' colony in 2009. I finished it, weeping, a day later, and have been puzzling over its powerful hold on me ever since.' - Amy Waldman op NPR

"This is a quiet book, humble in tone, with a fine, self-deprecating humour. David Colmer's translation captures the author's precise yet reserved style. It leaves the reader touched and with the impression of having seen and smelled the ever-damp Dutch platteland with its "wet buildings in wet surroundings", where "dead wood is beautiful too".' - Times Literary Supplement

'Loneliness, combined with the beauty of the landscape, creates an atmosphere of inchoate yearning.' - The Guardian

'The Twin is a slow burner but also a beautiful example of understatement. It could so easily be a bleak tale of regret but Bakker's spartan prose eloquently conveys the humour of Helmer's awakening.' - The Financial Times

'This is a novel of great brilliance and subtlety. It contains scenes of enveloping psychological force but is open-ended, its extraordinary last section suggesting that fulfilment of long-standing aspirations can arrive, unanticipated, in late middle-age. Human dramas are offset by landscape and animals feelingly delineated, and David Colmer's translation is distinguished by an exceptional (and crucial) ear for dialogue.' - The Independent

